

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή δια
τήν 15 'Ιουνίου 1969 .

Τήν έκπομπή παρουσιάζουν
ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ὁ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ .

Τραγουδοῦ : ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ

Συνομιλία 23

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις Γιάγκο τί σκέπτομαι ; Τούς παληούς 'Αθηναίους...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κάτι μου εἶπες τώρα... "Όταν κουβεντιάζομε γιά τί ἄλλο μι-
λάμε παρά γιά τούς παληούς 'Αθηναίους ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ίσως δέν τό εἶπα πολύ καλά. "Όταν λέω γιά τούς παληούς 'Α-
θηναίους, ἐννοῶ γιά τούς δυστυχισμένους παληούς ἀθηναίους.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί δυστυχισμένους ; "Όταν λέμε τά καλά καί ὀμορφα χρόνια
τῆς παλαιᾶς 'Αθήνας, φαντάζομαι ὅτι οἱ ἀθηναῖοι θά ἦτανε
εὐτυχισμένοι πού ζούσανε σέ μιά τέτοια εἰδυλλιακή ἐποχή.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου, γιά σκέφου καλοκαιρινή ζέστη στήν 'Αθήνα ἐξήντα
χρόνια πρίν.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί θέλεις νά πῆς ; "Ότι ἔκανε περισσότερη ζέστη τότε ἀπό
τώρα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι, δέν θέλω νά πῶ τίποτα τέτοιο. Μά σήμερα, κυκλοφοροῦμε
μέ κοντομάνικο πουκάμισο, τά μπράτσα μας ἔξω, χωρίς κολλάρα
καί γραβάτες... Γιά σκέφου τί γινότανε τότε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εκεῖ τό πᾶς ; Στό ντύσιμο ; Μά βέβαια θά ἦτανε τότε φρικτή
ἡ κατάστασις. Δέν μπορούσε κανείς νά κυκλοφορήσῃ στόν ~~εὐρύ~~
δρόμο χωρίς σακάκι καί κολλαριστό κολλάρο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κολλαρισμένο κολλάρο Γιάγκο πού ἡ μόδα τό ἤθελε ψηλό μάλισα
τόσο ψηλό ὥστε νά πνίγη τόν λαιμό. Καί φυσικά ἡ γραβάτα
ἦτανε ἀπαραίτητη καθώς καί τό γιλέκο. Καί τό καπέλλο ; Τό
ξεχνᾶς τό καπέλλο ; Μπορούσε κανείς νά κυκλοφορήσῃ στόν δρόμο
ξεσκούφωτος ; "Εγὼ ἤματι καθοσιώσεως.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια ὑπῆρχαν θερινά καπέλλα, οἱ παναμάδες... κάπως πιό
ἐλαφρά ἀπό τά χειμωνιάτικα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά τούς παναμάδες Γιάγιο τούς φορούσανε οἱ πλούσιοι καί μερο-
κοί κομφευόμενοι πού ἤθελαν νά παραστήσουν τούς παραληδες.
Θυμήσου καί τό τραγοῦδι τήν Κική καί τήν Κοιώ : Κύριε μέ τόν
παναμά - τράβα σ' ἄλλον μαχαλά !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξεχνᾷς τά φαθάκια ; "Ἦτανε δῆθεν καλοκαιρινά καπέλλα, μά εἶ-
χες ἐκεῖνο τό σκληρό φαθίνο καπέλλο στό κεφάλι σου καί ζεσταί
νόσωνα περισσότερο...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά φαθάκια... Ἀντιπροσωπεύουνε μιὰ ὁλόκληρη ἐποχή. Ὁ λαός
τά ἀποκαλοῦσε γαλέττες...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πῶς τά 'λεγε ; Γ α λ έ τ τ ε ς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βαί, γαλέττες. Μά οἱ κομφευόμενοι τά λέγανε φραντσέζικα :
π α γ ι α σ ό ν !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια, παγιασόν. Θυμᾶμαι σχετικῶς καί τό τετράστιχο τοῦ Μω-
ραϊτίνη : Καί σου τό λέω σάν φασόν - τήν φόρα τήν πολλή σου
κράτει - καί πᾶψε μέ τό π α γ ι α σ ό ν - νά κάνης τόν ἀριστο-
κράτη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐκτός ὅμως ἀπό τούς παναμάδες καί τά φαθάκια, εἶχανε οἱ ἀθη-
ναῖοι καί τίς ντρίτσες...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ντρίτσες ; Τί ἦτανε πάλι αὐτές οἱ ντρίτσες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ψαθίνα καπέλλα ἀπό πρόστυχη φάθα, ~~εἶχε~~ πού τήν χρησιμοποιούσανε
γιά νά κατασκευάζουνε φαθίνα καπέλλα γιά τά ἄλογα. Φυσικά φτιά-
νανε καί καπέλλα γι' ἀνθρώπους ἀπό τήν φάθα αὐτή καί ἀπό τόν
λαϊκό κόσμο δέν ἦτανε λίγοι αὐτοί πού ~~εἶχε~~ φορούσανε ντρίτσες
γιά τόν ἥλιο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τέλος πάντων μέ τούς παναμάδες καί τά φαθάκια καί τίς ντρίτσες
ὅπως τίς λές, καπως προστατευόντουσαν ἀπό τόν ἥλιο οἱ ἀθηναῖοι.
Τά ροῦχα ὅμως ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά ροῦχα ἦτανε κόλασις πραγματική. Πανταλόνι, γιλέκο, σακάκι.
Κι' ἐκτός ἀπ' αὐτά, πουκάμισο μέ μακρὺ μανίκι, μανικέττια κολα-
ρισμένα καί κολλάρια σκληρά καί γραβάτα !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἡ μόνη, δηθεν παρηγοριά πού εἶχανε, φευτοπαρηγοριά δηλαδή ἦτανε νά φορᾶνε τό καλοκαῖρι σακάκια ἀπό ἀλπακά γυαλιστερό μαύρο ἢ γκρίζο καί ἄσπρα φανελλένια πανταλόγια. Τό νόν-πλύζ-οὔλτρα τῆς κομψότητος. Ζεσταινόντουσαν οἱ χριστιανοί στόν δρόμο καί δέν εἶχανε ἄλλον τρόπο γιά νά πάρουν λίγη δροσιά παρά νά χρησιμοποιοῦν τά φαθάκια τους γιά βεντάλιες στόν δρόμο καί νά τά κουνᾶνε γιά ν' ἀερίζωνται.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' οἱ γυναῖκες ; Δέν λογαριάζεις τίς γυναῖκες ; Αὐτές ἦτανε πού δεινοπαθούσανε ἀπό τήν ζέστη. Θέλεις Γιάγκο νά ντύσωμε μιὰ γυναῖκα τῆς ἐποχῆς τοῦ 1910, ἐδῶ κι' ἐξήντα χρόνια γιά ν' ἀκούσουν οἱ σημερινές μας ἀκροάτριες τί φοροῦσαν τό καλοκαῖρι οἱ μαμάδες καί οἱ γιαγιάδες τους ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά τήν ντύσωμε ἢ νά τήν γδύσωμε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου δέν σοῦ χαλάω χατήρι. Ὅ τι προτιμᾶς. Πάντως θ' ἀπαριθμήσωμε ἕνα ἕνα ὅ τι φοροῦσε ἡ κομψευόμενη ντεμουαζέλλα ἢ κυρία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Πρῶτον παπούτσι καί κάλτσες ἀπαραίτητως.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βεβαίως κάλτσες βαμβακερές μάλιστα τό καλοκαῖρι. Μαύρες κατά κανόνα σχεδόν τόν χειμῶνα καί ἄσπρες βαμβακερές τό καλοκαῖρι. Μποροῦσε νά βγῆ γυναῖκα ξεκάλτσωτη στόν δρόμο ; Βαμβακερές κάλτσες λοιπόν καί π' νω ἀπό τό γόνατο, καλτσοδέτες πού σφίγγανε τό πόδι γιά νά κρατοῦν τίς κάλτσες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀληθινά βασανιστήρια δηλαδή. Ἐφοῦστα μακρυά ἐκάλυπτε καί τόν ἀστράγαλο καί μέσ' ἀπό τήν φοῦστα ὑπῆρχαν πρῶτο, δεῦτερο καί τρίτο καμμιά φορά μεσοφόρι. Τρεῖς μισοφόρια Γιάγκο μ' αὐτήν τήν ζέση ἐκτός ἀπό τό ἄλλο ἐσώρουχο μέ τίς φαρδιές δαντέλλες περασμένι μέ χρωματιστές ἐσοδέλλες σέ κάθε μπατζάνι πού ἔφτανε κάτω ἀπό τό γόνατο...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί προχωρώντας, φτάνομε στήν τραγωδία τοῦ κορσέ. Ἐωστό ὀχυρωματικό ἔργο ἦτανε ὁ παλαιός ἀνεκδιήγητος γυναικεῖος κορσές μέ τίς πολλές μπαλλένες ~~αλλά~~ τά μετάλλινα κουμπάκια του καί τίς μετάλλινες τρῆπες ἀπό τίς ὁποῖες περνοῦσε τό κορδόνι, τρεῖς τέσσα ερα μέτρα μήκος, γιά νά μπορῆ νά σφίγγεται καλά μέ χίλιους κόμπους τό σῶμα... Κι' ἡ γυναῖκα γινότανε σάν σιδηρόφρακτος με σαιωνικός ἰππότης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ κορσές φυσικά ἔμπαινε ἐπάνω ἀπό κάποιο χασεδένιο πουκάμισο τήν πουκαμίσα ὅπως τήν λέγανε καί πάνω ἀπό τόν κορσέ, ἓνα βαμβακερό πλεκτό φανελλάκι, τό κάσ' κορσέ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τραγωδία καί Ἱερά ἐξετάσεις. Δέν ζεστάθηκαν ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ζεστάθηκε καί μόνο πού τά λέμε...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί θά 'λεγες νά δροσιζώμαστε μ' ἓνα παλαιό τραγοῦδι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πᾶσα προσφορά δεκτή. Τί προτείνεις ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν Μπουρνοβαλιά. Ἐνα σμυρμέ' ἴκο τραγοῦδι πού ἔφτασε καί στήν Ἀθήνα καί χιλιотραγουδήθηκε ἰδίως χάρις στήν ὥραία του μουσική.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄς ἀκούσωμε λοιπόν τήν Μπουρνοβαλιά, πού θά γίνῃ ἀκόμα γλυκύτερη μέ τήν φωνή τῆς Κλειῶς Δενάρδου.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Μιά μυστική ἐλπίδα φῶς μου
ἔχω ἐδῶ μέσα στήν καρδιά
ταῖρ μου νά σέ κάνω γιά νά ζήσωμε
μαζύ - Γλυκειά Μπουρνοβαλιά.

Δέν ἦταν ὄνειρο γλυκό
παρά φωτιά μεγάλη
σ' ἐμένα πού μπερδεύτηκα
μέσ' τά λαμπρά σου κάλλη.

"Ἐλα νά ζήσωμε μαζύ τά δυό
νά φιληθοῦμε σάν τρελλά πουλιά
πού σ' ἀγαπῶ κόρη χρυση
γλυκειά ξανθή - τρελλή Μπουρνοβαλιά !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα ἄς ἐξακολουθήσωμε τήν ἀπαρίθμησι τοῦ γυναικείου ντυσίματος. Ποῦ εἶχαμε σταθεῖ Γιάγκο ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μετά τόν κορσέ, τόν περιλάλητο κορσέ τῆς 'Ιερᾶς 'Εξετάσεως, στό κᾶσ' κορσέ. Μετά τό κᾶσ' κορσέ, ὑπῆρχε τό ζυπουνάκι, ἕνα πολὺ λεπτὸ ροῦχο τοῦ στήθους μέ κοντά μανίκια, πού ἔπρεπε νά ὑπάρχη ἀπαραιτήτως κᾶτω ἀπὸ τήν μπλουζα ἢ τό περίφημο πολινάκι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό πολινάκι Γιάγκο, τό χαριτωμένο γυναικεῖο πολινάκι πού ἦτανε τό κύριο φόρεμα τοῦ ἐπάνω τμήματος στό γυναικεῖο σῶμα τό καλοκαῖρι. Φουστα καί πολινάκι... Μά τό πολινάκι τοῦ 1910 εἶχε μανίκια μακρυᾶ ἕως τόν καρπὸ τοῦ χεριοῦ. Ἐπάνω στό μπράτσο, ἦτανε πτυχωτό καί φουσκωτό, μπουφάν σάν μπαλλόνι. Ἀπὸ τόν ἀγκῶνα ὀμῶς καί κᾶτω ἦτανε κολλητό καί κουμπωτό μ' μικρά κουμπάκια στόν καρπὸ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πῶς δέν σκάζανε οἱ γυναῖκες μ' αὐτά τὰ πράγματα εἶναι ἀπορίας ἄξιον. Καί λάβε ὑπ' ὄψει σου ὅτι ὁ λαιμὸς ἦτανε κι' αὐτός περιφραμένος μέ δαντελλένιο περιλαίμιο μέ μπαλλένες ἐπίσης. Ἄλλη τραγωδία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Περασμένη στόν λαιμὸ ὑπῆρχε πάντα μιᾶ ἀσημένια ἢ χρυσοῦ λεπτὴ ἀλυσίδα πού κατέληγε σ' ἕνα ἀσημένιο ἢ χρυσὸ ρολογάκι πού κι' αὐτό ἦτανε κρυμένο μέσα στήν φαρδειᾶ δερμάτινη ζώνη τῆς μέσης.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια, ὑπῆρχε καί ζώνη στήν μέση γιὰ νά ὑπογραμμίσῃ περισσότερὸ τό σφίξιμο τοῦ κορσέ. Ὅμως καίτι πρέπει νά ποῦμε γιὰ τό περίφημο πολινάκι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄν ἔχῃς τίποτε εἰδικό, θά τό ποῦμε ἀργότερα. Γιὰ τήν ὥρα ἄς προχωρήσωμε στό κεφάλι, στά γυναικεῖα μαλλιά... Θεέ καί Κύριε ! Ἄλλη τραγωδία : Τό μπουμπάρι !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό μπουμπάρι βέβαια ! Ποῦ τό θυμήθηκες τό μπουμπάρι καημένε Δημήτρη ! Τό μπουμπάρι ἦτανε ἕνα ἐξάρτημα τῆς γυναικείας κομμώσεως ἐκείνη τήν ἐποχὴ... Ἀλήθεια, πῶς ἦτανε δέν τό θυμάμαι.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό θυμάμαι ἐγώ. Σιέφου ἓνα μισοφέγγαρο τριχωτό, πολύ μεγάλο βέβαια, ἓνα φουσιωτό στή μέση ἀντικείμενο καί λεπτό στίς ἄκρες, σάν τὰ κρουασάν, τὰ κίρφελ πού πουλᾶνε σήμερα ἀέ τὰ ζαχαροπλαστεῖα... Αὐτό λοιπόν τό μπουμπάρι, παραχωνότανε μέσα στά μαλλιὰ τοῦ μετώπου καί προσαρμοζότανε στά μαλλιὰ μέ δεκαπέντε εἴκοσι φουριέττες.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί σιέφου πόσο μακρὰ θά 'πρεπε νά εἶναι τὰ μαλλιὰ αὐτά, γιά νά σιεπάζουν τό μπουμπάρι ἀφ' ἑνός καί νά περισσεύουν ἄριετὰ γιά νά σχηματίσουν στήν κορυφή τοῦ κεφαλιοῦ τόν κότσο, τόν περίφημο κότσο. Ἀλήθεια, ἀπό πού βγήκε αὐτή ἡ λέξις : κότσοι; Εἶναι μήπως ξένη λέξις;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι Γιάνιο μου, ἀρχαία ἐλληνική.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μή μου πῆς πὼς ὁ κότσοι εἶναι ἀρχαία ἐλληνική λέξις.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀρχαία ἐλληνική μέ τήν διαφορά ὅτι ἐλέγετο κ ὀ τ τ ο ς. Καί ἦτανε ὁ κόττος, τό λοφίο, τό λειρὶ τοῦ πετεινοῦ καί ἀπό τό λειρὶ ἐλέγετο καί ὁ πετεινός : κόττος. Τό ὄνομά του αὐτό χάθηκε μέ τήν πάροδο τῶν αἰώνων, μά παρέμεινε τό θηλυκό του...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό βρήκα : Ἡ κ ὀ τ τ α.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ κόττα μπράβο. Λοιπόν οἱ παλιές ἀθηναῖες εἶχανε τόν κότσο τους πού κι' αὐτός ἀπαιτοῦσε ἓνα σωρὸ σιδερινά, καπου εἴκοσι φουριέττες καί κοικάλινα κτενάκια καί ἐπάνω ἀπ' ὅλα αὐτά
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' ἄλλο;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό καπέλλο Γιάνιο... Μποροῦσε νά κυκλοφορήσῃ γυναῖκα χωρὶς καπέλλο, πού ἐκείνη τήν ἐποχὴ πού λέμε τώρα, γύρω στά 1910 ἦτανε ὀλόκληρο οἰκοδόμημα, σωστός κρεμαστός κήπος τῆς Βαβυλωνος μέ φτερά, μέ λουλούδια, μέ πουλιὰ ὀλόκληρα, μέ αἰγυρέτες, μέ παραδείσια, μέ, μέ, μέ...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἔχεις δίκαιο. Καί ὅλα αὐτά γιά νά στερεωθοῦν στὸν κότσο γιατί ὁ κόττος ἦτανε τό ὑπόβαθρο τοῦ καπέλλου, οἱ γυναῖκες χρησιμοποιοῦσαν κᾶτι καρφίτσες, ἔως τριάντα πόντους μήκος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οί σύγχρονες άπροάτριες πού μäs άκουνε θά νομίζουνε πώς λέμε χιουμοριστικές ύπερβολές. Βεβαίωσέ τίς σέ παρακαλώ ότι έτσι ήτανε τά πράγματα.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Πώς νά τίς βεβαιώσω ; Έχομε κανένα ντοκουμέντο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στίχους του σουρη. Διάβασέ τους σέ παρακαλώ Γιάγκο.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Για δόσε μου... (Διαβάζει)

Μέσα στο τραμ έμπηκε, κυρά μέ τό καπέλλο
πού ήτανε δεμένο μέ δαντελλένιο βέλο
καί εΐχε δυό καρφίτσες, σταυροειδώς μπηγμένες
καρφίτσες μέ δυό μύτες, πολύ άγριεμένες
πού άλλοίμονο αν κανέννας, κοντά εΐχε βρεθει
μποροϋσε ό κακομοίρης, σαφώς ν' άγκυλωθη
κι' έσως άνόμη κ'άτι,
νά χάση κι' ένα μάτι !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα φίλε μου. Νά ήθελες κ'άτι νά μου πης για τό πολιάκι πού λέγαμε.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Τό πολιάκι, ναί... Ξέρεις ότι τό πολιάκι αυτό, όφείλει τήν όνομασί του σέ μιá χορευτική μόδα, στήν περίφημη πόλια ; Τί έγινε μ' αυτόν τόν ζωηρό χορό όταν πρωτολανσαρίσθηκε στα τέλη του περασμένου αΐωνα, δέν περιγράφεται. Νά εάν δέν έχης αντίρρηση, νά μäs θυμίση πρώτα ή κλειώ μιá πόλια τής έποχής καί νά μιλήσωμε ύστερα για τήν πόλια. Ξέρεις τί θά μäs πη ; Τήν περίφημη παριζιάνικη πόλια : Βιέν Πουπούλ, όπως εΐχε μεταφρασθει στήν 'Αθήνα.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

Κοιτάξετε αυτήν τήν παχουλή
μέ τίς γλυκειές ματιές
εΐν' όμορφη, πολύ πολύ
καί ρίχνει σαΐτιές...
Ποιά νά 'ναι αήτή, πολλοί ρωτοϋν
καί όλοι σταματοϋν
καί φυσικά φροντίσανε
καί τήν βαφτίσανε :

Εἶναι σάν - ζωγραφιά
 πουπουλένια ὀμορφιά :

Νά ἡ Πουπούλα, νά ἡ Πουπούλα, νά
 μέ τί κουνήματα, καλέ περνᾶ... Ναί !

Νά ἡ Πουπούλα, νά ἡ Πουπούλα, νά
 καί μέ τό νάζι της - μάς τυραννᾶ. Ναί, ναί !

Ποιά 'νά 'ναι ἡ λεγόμενη
 ρωτᾶνε πρό πολλοῦ,
 κουνάμενη - σεινάμενη
 σάν πάπια τοῦ γιαλοῦ

Τό ἕφος της ἐπίσημο
 καί πάντα σοβαρή
 μ' ἀνάλαφο, τό ντύσιμο
 σάν αὔρα ὀροσερή.

Εἶναι σάν ζωγραφιά
 πουπουλένια ὀμορφιά.

Νά ἡ Πουπούλα, νά ἡ Πουπούλα, νά
 μέ τί κουνήματα, καλέ περνᾶ, ναί !

Νά ἡ Πουπούλα, νά ἡ Πουπούλα, νά
 καί μέ τό νάζι της, μάς τυραννᾶ. Ναί, ναί !

Αὐτή περνᾶ ἀμίλητη
 μέ βήματα κομψά
 τήν ξέρουνε ἀφίλητη
 πού γιά φιλιᾶ διψᾶ.
 Πολλές καρδιές ἐλάβωσε
 στόν ὁδὸμο σάν περνᾶ
 κι' ὁ κόσμος πιά, καλάβωσε
 μ' αὐτόν τόν Σατανᾶ !

Εἶναι σάν ζωγραφιά - Πουπουλένια ὀμορφιά...
 κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μοῦ εἶπες ὅμως Γιάγιο, ὅτι κᾶτι θά μοῦ πῆς γιά τόν χορό
 τῆς πόλης.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί. Κᾶτι πού εἶναι σημαντικό. Ξέρεις ὅτι εἶναι χορός τσέχι-
 κος καί τόν λανσάρισε κᾶποια ὑπηρετρία στήν Πράγα, γιατί χο-
 ρευότανε στό χωριό της. Τό πραγματικό ὄνομα τοῦ χοροῦ εἶναι

π ο υ λ η α πού σημαίνει στά τσέχικα : μικρός. Καί λεγεται πουλια αυτός ο χορός γιατί έχει μικρά μικρά καί ζωηρά βήματα. Ήτανε ή εποχή που μεσουρανούσε στον κόσμο τό βάλς, τό βιεννέζικο βάλς μέ τάλικνιστικά του τρία τέταρτα. Καταλαβαίνεις λοιπόν όταν στά 1840, λανσαρίσθηκε στό Παρίσι σ' ένα θέατρο ή ζωηρή καί πεταχτή π ο υ λ η α ή π ό λ η α μέ τά δύο της τέταρτα, τό Παρίσι εσηιώθηκε στό πόδι. Πραγματική αναστάτωση έγινε μέ τόν νέο χορό. Καί όπως όταν λανσαρίσθηκε τό ταγιό, έδω καί πενήντα έξήντα χρόνια, έγινε τόσο της μόδας τό όνομά του ώστε πολλά πράγματα βαφτιστήκανε ταγιό, μουστάκι φαλλιδισμένο - ταγιό, χρώμα ταγιό, ύφασμα ταγιό, έτσι καί στην εποχή της πόλιας, βγήκανε ταμπανέρες πόλια, παπούτσια άνδρικά πόλια, καπέλλα πόλια καί αυτά τά λεπτά γυναικεία μπλουζάκια... π ο λ έ ά κ ι α ! Αύτά εζχα νά σου πω για τήν πόλια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ήτανε πολύ ένδιαφέροντα Γιάγκο. Όμως έγώ έχω νά σου πω κατι άλλο. Τήν περασμένη εβδομάδα είχε τραγουδήσει ή κλειώ τό τραγουδι του Ροδίου : Ζαφείρια είναι τά μάτια σου... Αυτό τό τραγουδι είχε βραβευθει στον πρώτο διαγωνισμό άθηναϊκού τραγουδιού που έγινε στά 1911.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά ; Είχε γίνει στά 1911 φεστιβάλ τραγουδιού ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σοβαρώτατα. Μέ τήν διαφορά ότι δεν λεγότανε φεστιβάλ, γιατί ή λέξις αυτή ήτανε άγνωστη τότε. Πάντως, ή Έταιρεία των Θεατρικών Συγγραφέων, μαζί μέ τόν Πανελλήνιο Μουσικό Σύλλογο, οργανώσανε διαγωνισμό άθηναϊκού τραγουδιού καί μάλιστα σέ συνδυασμό μέ έκθεσι καί διαγωνισμό τριανταφύλλων. Ύπήρχαν βραβεζα για τά καλύτερα τραγούδια καί βραβεζα για τά ωραιότερα τριαντάφυλλα

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί που έγινε ο διαγωνισμός αυτός ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σ' ένα έξοχικό κέντρο της 'Αθήνας, τό περίφημο 'Ηραϊον, στό τέμα της Λεωφόρου 'Αλεξάνδρας δεξιά, έκει όπου είναι σήμερα Νοσοκομείον.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Ξέρω. Έχο ε μιλήσει γι' αυτό τό κέντρο. Είχε νομίζω και δωμάτια δι' οίκογενείας... Καί τό τραγουδι του Ροδίου : Ζαφείρια είναι τά μάτια σου, πήρε τό πρώτο βραβεύο :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τό δεύτερο. Πρώτο βραβεύο πήρε ένα τραγουδι του Νίκου Χατζηποστόλου : 'Η μικροπαντρεμένη, πού δέν έπιασε ποτέ. Τρίτο βραβεύο δέν θυμάμαι ποιός πήρε. Νομίζω ό Ναπολέον Δαμπελέτ. θυμάμαι όμως πολύ καλά ότι ένα τραγουδι του Ξανθοπούλου : Μέ τό στήθος πληγωμένο, πού έζησε έως τίσ ήμέρες μας και λέγεται πότε πότε, άπερρίφθη παταγωδώς. 'Ο Ξανθόπουλος έθύμωσε και έτύπωσε τό κομμάτι αυτό μέ μία σημείωσι στό έξώφυλλο : "Ασμα μ ή βραβευθέν εις τόν διαγωνισμόν άθηναϊκού τραγουδιού. Τό τραγουδι αυτό έγινε μεγάλη έπιτυχία εκείνη τήν έποχή. θυμάμαι ακόμη τούς στίχους του : Μέ τό στήθος πληγωμένο - άπ' τόν δρόμο σου περνά - μήν ξυπνήσης κι' άν διαβαίνω - μήν μ' άκούσης κι' άν πονά

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Κι' άν μέ δής μέσ' τ' ύνειρό σου - νά περνάω μυστικά - Γύρνα άπ' τ' άλλο τό πλευρό σου και κοιμήσου πιδό γλυκά... "Ομως μία κι' αναφέραμε μία κανταδα τής έποχής, καλό θά είναι νά μάς θυμίση ή κλειώ ^{και μία βαρναρόλλα} ~~καταπλάσμα~~ ενός συνθέτου από τήν Κέρκυρα του Καμηλιέρη πού έχει αφήσει μερικές συμπαθητικές μελωδίες. 'Ο τίτλος της : Στην βάρνα μέσα...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ

(Μέ συνοδεία πιάνου)

Στήν βάρνα μέσα...

(* Απολουθούν οι στίχοι όπως είναι τυπωμένοι στην νότα)

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

'Η βαρναρόλλα λεγότανε τότε λ ε μ β ω δ ί α. "Ομως άς αφήσωμε τίσ λεμβωδίες και τίσ βαρναρόλλες γιατί όφείλομε μία διόρθωσι στους άκροατές μας. Βλέπεις έχομε και φίλους πού μάς άκουθνε και μάς άνακαλοθν στήν τάξι όταν κάνωμε κανένα λάθος ή ξεφρουνίζομε καμμιά άνακρίβεια. Βέβαια σ' αυτήν τήν περίπτωσι τό σφάλμα είναι δικό μου μά ήτανε εύκολο νά

μπερδέφω ~~είπα~~ τὰ πράγματα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δηλαδή, τί συνέβη ; Μιλᾶς μέ γρίφους καί δέν καταλαβαίνω.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν εἶναι τόσο τρομακτικό τό λάθος μου. Πρίν λίγες μέρες μιλήσαμε γιά τήν αὐτοκτονία μιᾶς δεκαπεντάχρονης κοπέλλας πού ἐλέγετο Τριανταφυλλιά.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναί, τό θυμάμαι. Κι' ἔγινε ἡ αὐτοκτονία τῆς τραγοῦδι σέ μιᾶ ἐπιθεώρησι : Τόν κόσμο θ' ἀφήσω - καί θ' αὐτοκτονήσω...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παράβο. Λοιπόν ἡ κοπέλλα πού αὐτοκτόνησε δέν λεγότανε Τριανταφυλλιά. Βέβαια δέν ἔχει σημασία ἂν λεγότανε Τριανταφυλλιά ἢ Κατερίνα ἢ Πηνελόπη, μά σημασία ἔχει τό πῶς ἔγινε τό λάθος γιατί εἶναι ἓνα γεγονός πού ἔχει τήν θέσι του σέ ἀθηναϊκές ἀνεμνήσεις. Ἐνας φίλος συνάδελφος, ὁ δημοσιογράφος Ἀδαμάντιος Παπαδήμας μου ὑπενθύμισε ὅτι στό πρῶτο Νεκροταφεῖο τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρχε μιᾶ τριανταφυλλιά, θεώρατη τριανταφυλλιά σωστό δέντρο πού φαίνεται ὅτι δημιουργοῦσε τόσο ρομαντικό τοπίο ὥστε καί τῶ ἀπό τὰ φύλλωμά της καί τὰ λουλούδια της, εἶχαν γίνει δύο τρεῖς αὐτοκτονίες. Τότε λοιπόν, ὅταν ἔγινε καί ἡ τελευταία τῆς δεκαπεντάχρονης κόρης, ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων ἔβαλε καί ξερριζώσανε τήν τριανταφυλλιά καί οἱ αὐτοκτονίες σταμάτησαν...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναί, πραγματικά. Τό ξερρίζωμα τῆς τριανταφυλλιάς εἶναι μιᾶ ρομαντική πτυχὴ τῆς ἱστορίας τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας. Μά ἀπό ρομαντισμό ἡ Παλαιά Ἀθήνα ἦτανε γεμάτη. Κι' αὐτό τό μαρτυροῦν τὰ τραγοῦδια της. Ἡ Κλειώ θά μᾶς θυμίση τώρα ἓνα τραγοῦδι σπανιόλινο πού εἶχε γίνει τόσο ἀθηναϊκό, ὥστε πολλοί πιστεύανε πῶς ἦτανε ἀθηναϊκό : Φεύτικα ἦτανε τὰ λόγια, φεύτικα καί τὰ φιλιά

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ξέρω, τό θυμάμαι αὐτό τό τραγοῦδι. Καί εἶναι σπανιόλινο ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γάλλος συνθέτης ~~τό ἔχει γράφει~~ ^{μαζί τῶ θυμῆν} ὁ Ἐδουάρδος Λαλό, ~~μά εἶ~~ ^{ὅταν} ἔχει ~~τήν μελωδική του γραμμὴ στὴν~~ ^{μελωδία} Ἰσπανικὴ του συμφωνία καί ^{κοδωνίμ} εἶναι σαφές ὅτι θά πήρε καίτι ἀπό καμμιά λαϊκὴ ~~επανιόλινη~~ μελωδία καί τό ἀνέπτυξε. Ὅμως ἐδῶ ἔγινε καθαρῶς ἑλληνικό.

hacido por su frecuencia
en una lengua
finita de palabras

Terminado
Diciembre siguiente
La profeta en el
ta yule gloriosa
fue montado sobre
por una guerra sin tregua

fin de la guerra
con la paz

1. Jaque
2. guerra en la guerra
Mesa del norte a la
norte y sur de guerra
de la guerra - norte
y sur y sur de guerra
de guerra y sur
de guerra y sur de guerra.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ

(Μέ συνοδεία πιάνου)

Ψεύτικα ήτανε τὰ λόγια.

ψεύτικα καί τὰ φιλιὰ...

κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Βλέπεις Γιάνγκο ἀπό τό τραγουδι αὐτό, ὅτι οἱ ἀθηναῖοι στι-
χουργοί εἶχανε ἀρχίσει νά γράφουνε σέ γλῶσσα δημοτική καί
~~περιφρνούσανε τήν ἑπταετή καί μακαρονίστικη καθαρεύουσα~~

~~τῆς ἐποχῆς ἐκείνης...~~

καί νομίζω (κατ' ἐξοχήν)

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

~~καί ὅμως νομίζω~~ πὼς ἐκείνη τήν ἐποχή, γύρω στά 1896 ἀρ-
χισε τό μεγάλο γλωσσικό ζήτημα πού εἶχε διαιρέσει τόν κόσμο
~~ἐκείνη~~ σέ καθαρευουσιάνους καί μαλλιαρούς.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Βέβαια γιατί ἐκείνη τήν ἐποχή εἶχε κυκλοφορήσει τό βιβλίο
τοῦ Γιάννη Ψυχᾶρη : Τό ταξίδι, πού ἔναψε τήν πυριφιά. •
Μά εἶναι τόσο πολλὰ αὐτά πού συνέβησαν τότε πού θά πρέπει
ν' ἀφιερῶσωμε μιά καί δύο ἔσως συνομιλίες γιά τό περιλάλητο
γλωσσικό ζήτημα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

"Λς τό ἀναβάλωμε λοιπόν γιατί γιά σήμερα δέν μᾶς παίρνει ἡ
ᾠρα. Τό ἀναβάλλομε γιά μιά ἄλλη φορά...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τί νά γίνῃ ; Ἡ ᾠρα εἶναι ἀδυσώπητη καί τελειώνει χωρίς νά
τό καταλάβωμε. Ἐρεβουάρ λοιπόν γιά τήν ἄλλη Κυριακή, τήν
ἴδια πάλι ᾠρα.